

Vrouwenrechten onder druk . Een verhevigde aanval van patriarchale en religieuze fundamentalisten.

Vrouwenrechten komen steeds meer onder druk te staan van conservatief en religieus fundamentalisme. Deze bewegingen zijn de laatste tien jaar niet alleen sterker geworden – zichtbaarder, agressiever, professioneler – ze beschikken ruim over middelen, treden strategischer op en hebben steeds meer invloed op internationale fora over mensenrechten.

Een recent voorbeeld is de conferentie die begin 2011 georganiseerd werd door Family Watch International, een extreem rechts conservatieve organisatie die aanleunt bij de Republikeinse Tea Party beweging in de VS. Op die conferentie werden Afrikaanse diplomaten in voorbereiding van komende vergaderingen in de Verenigde Naties gehersenspoeld om daar de beperkende, rechts en religieus geïnspireerde visie van Family Watch en konsoorten op vrouwen en seksuele rechten van de beweging, te vertolken.

55ste zitting Commissie Status van de Vrouw

Dit bleef niet zonder gevolg. Vrouwenrechten en gelijkheid voor vrouwen en mannen kwamen sterk onder vuur tijdens de daaropvolgende zittingen van de VN-commissies 'Status van de Vrouw' en 'Bevolking en Ontwikkeling'. Onder leiding van het Vaticaan werd een georkestreerde aanval uitgevoerd op 1) de begrippen gender en gendergelijkheid en 2) seksuele en reproductieve rechten en gezondheid van vrouwen.

De aanval tijdens de zitting van de Commissie Status van de Vrouw kwam onverwacht. Het prioritair thema op de agenda 'toegang en participatie aan onderwijs, vorming, wetenschap en technologie, inclusief gelijke toegang tot full time en waardig werk' liet niet vermoeden dat er 'zwaar onderhandeld' zou moeten worden over de Aangenomen Besluiten van de zitting.¹ Men verwachtte zelfs dat er uitgang geboekt zou kunnen worden. Het werd echter een strijdveld².

Vrouwenrechten kwamen onder druk te staan van de Heilige Stoel, direct of in coalitie met de Groep van Afrikaanse landen: ze grepen elke kans die zich voordeed aan om de 'vooruitstrevende' verworvenheden van het Peking Actieplatform aan te vallen en kwamen voortdurend tussen.³ Naast het klassiek terugkerende probleem van verzet tegen seksuele rechten en seksuele gezondheidsrechten van vrouwen, was er een sterk verzet tegen het gebruik van het begrip 'gender' op zich.

En met name, **twee vormen van verzet/ van niet acceptatie:**

- 1) Verzet tegen de **uitgebreide notie van gender**, waarbij seksuele voorkeur (lees homoseksualiteit) en genderidentiteiten (transseksualiteit), ingesloten zijn. M.a.w.

¹ Daarnaast zijn er ook besluiten over (het) geëvalueerde thema(s) en resoluties die tijdens de zitting gestemd worden. Agenda, verslagen en besluiten van de zitting van de Commissie Status van de Vrouw vindt u op de website: <http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/55sess.htm#review>.

² Term gebruikt door de Belgische diplomatieke briefing over de zitting.

³ De aanbevelingen van het Peking Actieplatform vormen sinds 1995 de basis voor consensus binnen VN onderhandelingen over vrouwenrechten.

de weigering om rechten en gelijke rechten van homoseksuelen, transseksuelen te erkennen.

- 2) Verzet tegen de **begrippen gender en gendergelijkheid op zich** waarbij uitgegaan wordt van gender als verklarend principe voor de culturele bepaaldheid van de rollen van vrouwen en mannen. Daartegenover stellen zij de natuurlijke (goddelijk en biologisch) verschillende rollen van vrouwen en mannen.

Deze problemen zijn niet nieuw. Maar ze zijn dit jaar versterkt op de voorgrond getreden en de aanvallen waren hardnekkiger en uitgebreider (vroeger hoofdzakelijk beperkt tot seksuele rechten en abortus). Nieuw was ook de coalitie met de Afrikaanse landen.⁴

De weerstand en aanvallen waren zo heftig dat diplomaten op zoek gingen naar wat hier achter schuil ging. Zo kwam nog tijdens de zitting aan het licht dat dit alles te maken had met een voorbereidende conferentie in januari 2011 in Arizona, opgezet door twee organisaties 'Family Watch International' in samenwerking met de 'Foundation for African Cultural Heritage',⁵ en speciaal opgezet voor VN diplomaten die over sociale zaken en gezinskwesties onderhandelen, met als doel om de aanval op het Peking acquit en de gelijke rechten van vrouwen voor te bereiden door de deelnemers aan de conferentie te bewerken in die zin. Een grote groep diplomaten (26 uit 23 landen) woonden dit evenement bij. De meeste waren Afrikaanse afgevaardigden en onderhandelaars, waaronder de afgevaardigde van Benin (dit jaar leider van de Afrikaanse Groep).

De agenda van de conferentie van Family Watch was duidelijk: de delegaties "voorbereiden" om conservatieve/reactionaire standpunten over 'gezin', seksuele en reproductieve rechten en over holebi's en transseksualiteit te verdedigen tijdens de komende zittingen van de VN, waaronder de Commissie Status van de Vrouw, de Commissie Bevolking en Ontwikkeling, de Commissie Duurzame Ontwikkeling en de Ontmoeting op Hoog Niveau over hiv/aids. Leugen en bedrag zijn daarbij een geoorloofd middel om het doel te bereiken, zoals je kan vaststellen op de website van Family Watch. En slagen onder de gordel en misleiding waarbij voortgebouwd wordt op de homofobie die bij veel Afrikanen nog bestaat, worden daarbij evenmin geschuwd.

De geselecteerde sprekers (voornamelijk uit de Amerikaanse rechts religieuze antihomo, antiabortus beweging) en de titels van de bijdragen op deze conferentie⁶ spreken in die zin

⁴ Rwanda, Zuid-Afrika en Mauritius gaven aan dat ze binnen deze groep een minderheidspositie bekleedden.

⁵ <http://www.familywatchinternational.org/fwi>; <http://www.fach-ng.org/supporters.html>. Achter de zogenaamd Afrikaanse schuilt de Amerikaan Don Feder, propagandist van de rechts conservatieve religieuze beweging in de VS.

⁶ O.a. 'When Human Rights go Awry: Mythes and Facts surrounding International Human Rights Laws and Family Issues'; 'The Disastrous Effects of Wrongheaded Population Policies: New Findings on Fertility Rates, Development, and the Well-being of Families and Nations'; 'Human Sexuality Education: Alarming Trends and Philosophies that Hurt Families and Harm Children'; 'The Cultural Imperialism of the West: Policies That Are Destroying the African Family'; 'Understanding Same-Gender Attraction: Compassionate Policy Approaches that Do Not Undermine the Family' (www.healinghomosexuality.com); 'Strategies for Using UN Consensus Language to Impact Negotiations on Family Issues, 'Instructions and Practice in Using Family Watch's Searchable Database of UN Documents During UN Negotiations';...

boekdelen voor 'wie iets afweet' van het religieus en patriarchaal verzet tegen vrouwenrechten en gelijke rechten voor vrouwen en mannen.

44ste Commissie Bevolking en Ontwikkeling

Tijdens de kort daarop volgende zitting van de Commissie Bevolking en Ontwikkeling (11 tot 15 april 2011) ⁷ over vruchtbaarheid werd dit spektakel geheel herhaald. In de besluiten van de Resolutie die n.a.v. deze laatste zitting aangenomen werd, wordt bijvoorbeeld bevestigd dat de uitvoering van het Cairo Actieprogramma ondergeschikt is aan consistentie met nationale wetten, met volledig respect van de religieuze en ethische waarden van een volk (OP 4)⁸. M.a.w. seksuele rechten, mensenrechten, vrouwenrechten worden hier duidelijk ondergeschikt gemaakt aan nationale gebruiken of religieuze overtuigingen. Deze idee of het beginsel van de zogenaamde suprematie van de nationale, lokale ethiek en religie voor de interpretatie de mensenrechten ondermijnt de rechten en gelijke rechten van vrouwen wereldwijd. Zelfs daar waar het gaat over seksuele opvoeding van jongeren, toegang tot informatie en diensten m.b.t. seksuele en reproductieve aangelegenheden, wordt de idee van respect voor de culturele waarden en religieuze overtuiging opgedrongen (OP 18).

De impact is echter niet altijd onmiddellijk zichtbaar. Soms merkt men de invloed niet zozeer op in wat er geschreven staat, maar door wat er niet (of niet meer) geschreven staat. Soms is er op het eerste zich niets aan de hand, voor de argeloze lezer die de onderhandelingen niet gevolgd heeft of die niet op de hoogte is van wat er zich in de vergaderingen en in coulissen heeft afgespeeld. Het feit dat er in de besluiten van de resolutie van de Commissie Bevolking en Ontwikkeling over vruchtbaarheid, reproductieve gezondheid en ontwikkeling met geen woord gerept wordt over seksuele rechten van vrouwen ⁹of over het recht op abortus zijn hier een voorbeeld van.

Dit is een onaanvaardbare achteruitgang voor mensenrechten, vrouwenrechten en gelijkheid v/m wereldwijd en is direct tegengesteld aan de standpunten en waarden waar de vrouwenrechtenbeweging sinds jaar en dag voor staat en voor strijdt. De vraag die zich stelt is wat kunnen wij hiertegenover zetten? Hoe kunnen wij de strijd aanbinden tegen het fundamentalisme?

Wat zich begin dit jaar in de VS en VN heeft voorgedaan is slechts een topje van de ijsberg. Conservatief en religieus fundamentalisme komt wereldwijd voor en de verschillen tussen deze bewegingen zijn groot. Ze hebben echter dit gemeen: hun aanval en hun negatieve impact op vrouwenrechten. AWID, de Association for Women's Rights in Development, heeft dit sinds 2008 ruim gedocumenteerd in meerdere studies.¹⁰

⁷ De Commissie waakt o.a. over de opvolging van de aanbevelingen van het Cairo Bevolkingsplatform (1994).

⁸ *OP 4 Reaffirms the sovereign right of each country to implement recommendations of the Programme of Action of the International Conference on Population and Development or other proposals in this resolution, consistent with national laws and development priorities, with full respect for the various religious and ethical values and cultural backgrounds of its people, and in conformity with universally recognized international human rights.*

⁹ Er wordt enkel gesproken van recht op educatie, informatie, reproductieve rechten en rechten van het koppel.

¹⁰ Balchin, Cassandra Religious Fundamentalism on the Rise: a Case for Action (2008); Balchin, Cassandra Exposed: Ten myths about Religious Fundamentalism (2008); Vaggione, Juan Marco Shared Insights: Women's Rights Activists define Religious Fundamentalism (2008); New Insights on Religious Fundamentalisms: Research

Fundamentalisme manifesteert zich onder vorm van controle over het lichaam en leven van vrouwen: beperking van seksuele en reproductieve rechten en gezondheid, van autonomie en vrijheid, van deelname van vrouwen aan het publieke en economische leven, een discriminerend familierecht en meer geweld op vrouwen. Onder het mom van rechtvaardigheid en terugkeer naar de “traditionele” waarden van het gezin en de ‘gemeenschap’ pleiten deze bewegingen voor ongelijkheid voor vrouwen en mannen, strikt onderscheiden sekserollen en een beperkende rol voor vrouwen aan de haard. Ze ‘naturaliseren’ maatschappelijke ongelijkheid, strikt gescheiden genderrollen en ongelijke rechten en vrijheden. Het gelijkheidsdiscours wordt vervangen door een complementariteitsdiscours en seksuele rechten en vrijheden worden aan banden gelegd.

De aanwezigheid en bijzondere status van religieuze instellingen zoals het Vaticaan en de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) in internationale instellingen zoals de VN zijn een belangrijke verklarende factor voor het succes van deze conservatieve en reactionaire bewegingen op internationale fora. Het verschaft de fundamentalisten een middel om het internationaal beleid van binnenuit te beïnvloeden. Een fenomeen dat versterkt wordt door de globaal afgenomen steun voor vrouwenrechten en de verminderde capaciteit van vrouwenorganisaties om invloed uit te oefenen binnen deze instellingen.

Denk bijvoorbeeld aan de zware onderfinanciering van de vrouwenorganisaties. In juli konden we in een alarmerend bericht lezen dat de nieuwe gender unit van de VN, UNWOMEN ernstig bedreigd wordt in haar werking doordat ze slechts over een fractie van het benodigde budget kan beschikken. Op 31 juli was de organisatie slechts zeker van 124.021 miljoen dollar en was slechts 41.587 miljoen dollar daarvan ook effectief gestort. Dit is een fractie van het minimum benodigde budget. Bij de opstart had de Secretaris-Generaal Ban Ki-moon 500 miljoen als minimumbedrag naar voren geschoven had. 124 miljoen dollar lijkt veel, maar dit is minder dan het vroegere budget van UNIFEM (1 van de 4 partners van de nieuwe instelling) en schrijnend weinig, als we bedenken welk werk er op vlak van vrouwenrechten en gender gelijkheid nog te verzetten valt of als we de bedragen zien die staten bereid zijn neer te tellen voor een WK voetbal (33€/Belg of 330 miljoen €, enkel voor het Belgische aandeel, daar kwamen nog de onkosten van Nederland bij).

En de onderfinanciering en disempowerment van de vrouwenrechtenbeweging en vrouwenorganisaties is niet beperkt tot het internationale niveau. Op regionaal, nationaal en lokaal niveau: zien we steeds hetzelfde plaatje: onderfinanciering van projecten voor vrouwenrechten en van vrouwenorganisaties, weinig en minder toegang van de vrouwenorganisaties tot besluitvorming(structuren). Kortom het is tijd voor actie.

Welke actie? Het is de bedoeling dat we samen zoeken welke strategieën, welke acties wij kunnen voeren en dat we nagaan of we het manifest dat voorbereid werd door de Nederlandstalige Vrouwenraad (als één van de reacties op deze evenementen) kunnen onderschrijven. En hoe wij deze tekst het best kunnen verspreiden en laten onderschrijven door zoveel mogelijk vrouwenrechtenactivisten.

Highlights (2009); Feminists on the Frontline: Case Studies of Resisting and Challenging Fundamentalisms (2010); Balchin, Cassandra Towards a Future without Fundamentalism (2011).

Manifest voor vrouwenrechten

Wat gebeurt er?

Vrouwenrechten komen steeds meer onder druk te staan van conservatief en religieus fundamentalisme. Deze bewegingen zijn de laatste tien jaar niet alleen sterker geworden – zichtbaarder, agressiever, professioneler – ze beschikken nu over ruime middelen, treden strategischer op en hebben almaar meer invloed op internationale fora over mensenrechten.

Denk bijvoorbeeld aan de organisatie van een gratis meerdaagse conferentie begin 2011 door Family Watch International (conservatief-republikeinse beweging in de VS) waar Afrikaanse VN-diplomaten beïnvloed werden om hun beperkende, rechtse en religieus geïnspireerde visie op vrouwen en seksuele rechten te vertolken.

Dit bleef niet zonder gevolg. Vrouwenrechten en gelijkheid voor vrouwen en mannen kwamen sterk onder vuur te staan tijdens de daaropvolgende zittingen van de VN-commissies 'Status van de Vrouw' en 'Bevolking en Ontwikkeling'. Zo lezen we in de besluiten van deze laatste zitting dat vrouwenrechten ondergeschikt zijn aan nationale gebruiken of religieuze overtuigingen.

Dit is slechts het topje van de ijsberg. Conservatief en religieus fundamentalisme komt wereldwijd voor en de verschillen tussen de bewegingen zijn groot. Ze hebben echter dit gemeen: de aanval en de negatieve impact op vrouwenrechten. Dit houdt in: beperking van seksuele en reproductieve rechten en gezondheid, van autonomie en vrijheid, van deelname aan het publieke en economische leven, een discriminatoir familierecht en meer geweld op vrouwen.

Onder het mom van rechtvaardigheid en terugkeer naar de 'traditionele' waarden van het gezin en de gemeenschap pleiten deze bewegingen voor ongelijkheid van vrouwen en mannen, strikt gescheiden sekserollen en een beperkende rol voor vrouwen, namelijk aan de haard.

De aanwezigheid en bijzondere status van religieuze instellingen zoals het Vaticaan en de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) in internationale instellingen zoals de VN zijn een belangrijke verklarende factor voor hun succes op internationale fora. De fundamentalisten kunnen op die manier het internationaal beleid van binnenuit beïnvloeden. Een fenomeen dat versterkt wordt door de globaal afgenomen steun voor vrouwenrechten en de verminderde capaciteit van vrouwenorganisaties om invloed uit te oefenen binnen deze instellingen.

Wat zeggen wij daarop?

Deze ontwikkelingen zijn zeer zorgwekkend. Conservatief en religieus fundamentalisme moet zichtbaar gemaakt en 'ontwapend' worden. Vrouwenorganisaties moeten de middelen krijgen om dit fundamentalisme te kunnen bestrijden en om hun rol van verdedigers van vrouwenrechten volledig te kunnen opnemen. Mensenrechten van vrouwen zijn niet ondergeschikt aan traditie, etnisch gebruik of religie. Gelijkheid en vrijheid zijn de dragende principes van alle mensenrechten en vrouwenrechten zijn mensenrechten.

Wat vragen wij aan de overheid?

- 1) Voldoende middelen voor vrouwenorganisaties om het internationaal beleid actief te kunnen opvolgen: toegang tot informatie en tot vergaderingen, personeel en financiële middelen om counterstrategieën te financieren.
- 2) De creatie van een structuur die nationale vrouwenorganisaties informeert over het internationaal beleid en ontwikkelingen inzake mensenrechten en vrouwenrechten en die hun gelegenheid biedt tot overleg en participatie aan deze internationale vergaderingen.
- 3) De creatie van een budgetlijn voor nationale vrouwenorganisaties om hun werking en projecten inzake mensenrechten en vrouwenrechten op internationaal vlak te financieren.
- 4) Maatregelen die verzekeren dat (nationale) vrouwenorganisaties op gelijke voet met andere organisaties kunnen deelnemen aan internationale vergaderingen, conferenties, zittingen van mensenrechtencomités en overlegstructuren.
- 5) De organisatie van een jaarlijkse conferentie die diplomaten bij internationale instellingen voorlicht over vrouwen- en mensenrechten en de ontwikkelingen op dat vlak om zo het fundamentalisme te counteren.
- 6) De onmiddellijke opheffing van de consultatieve status van vertegenwoordigende organen van religies en godsdiensten op internationale fora (VN, Raad van Europa,...), zoals de Heilige Stoel, de Organisatie van de Islamitische Conferentie, en andere.
- 7) Een onderzoek naar de aard van geaccrediteerde niet-gouvernementele organisaties, met het oog op de identificatie en verwijdering van organisaties met een visie, standpunten of acties in strijd met het respect voor de mensenrechten, inclusief seksuele en reproductieve rechten van vrouwen.